

ADRIANA BITTEL

HIDROINDICATORUL

CU OCHIUL LIBER

Am un mijloc original de a măsura audiența emisiunilor de televiziune: apa. Locuiesc într-un bloc vechi fără hidrofor în care apa nu urcă de la etajul doi în sus decât noaptea sau când bucureștenii de pe traseul conductei (bănuiesc — un eșantion reprezentativ) își lasă baltă toate treburile casnice pentru a privi la televizor. Robinetele stau permanent deschise, recipiente de toate dimensiunile sînt pregătite și abia așteptăm un meci internațional, un film polițist sau un discurs prezidențial ca să ne spălăm, să spălăm rufele murdare în familie (de obicei le spălăm prin alte familii) și să umplem canistre, oale, sticle. Altfel, bucureștenii își termină treburile casnice tîrziu, după miezul nopții, și trebuie să facem de gardă cu schimbul, danaide blestemîndu-și soarta, pentru un minim de igienă la sfîrșitul secolului XX. Mai ceva ca în deșert, apa a ajuns pentru noi o obsesie. Un timp am avut noroc cu televiziunea. De vreo jumătate de an însă, constatăm că lumea s-a săturat de micul ecran și dă înfîietate treburilor din gospodărie. Cum, meciuri internaționale sînt puține iar filme care să țină tot omul în fotoliu și mai, toată speranța noastră mergea spre Actualități. A fost o vreme cînd, timp de o oră, apa curgea cu poftă, și caldă și rece, se putea face (ce lux!) și baie, că urma viața parlamentară, cu șuvoi mai subțire, ce-i drept, dar bună și ea. Acum, la Actualități abia de mai picură, viața parlamentară — fîs, și zile întregi robinetele rămîn mute tot timpul programului.

Mai semnificativ mi s-a părut faptul că pe parcursul celei

ÎNTRU KENT ȘI INTROSPECȚIE

Între bombonica Topik și Titan-ice-altă viață, astă viață de telespectator se consumă relativ monoton. Complicațiile nervoase ale milionarilor din seriale se țin lanț după formula n luați cîte doi și cîte trei, cu obligatoria scenă de spital în care fiecare din personaje e cît p-aci, dar scapă în episodul următor, cu la fel de obligatoria scenă de piscină sau iaht ce pune în valoare nuri, cu prim-planuri de bebeluși, cai și căței folosiți ca zaharina în bucate, cu leit-motivul personajului cu paharul în mînă (teribil cît se bea în serialele astea, domnule!) și al cuplului pupîndu-se în pat, în grajd, în mașină, în lift și în stop-cadru cu generic final, cu suspansuri trase de păr blond, roșcat și cărunț, de la o săptămînă la alta, iar cînd combinațiile au fost epuizate e scoasă din mîncă o mustră nouă care iuștește învîrtirea în jurul cozii. Într-un cuvînt, Kent-style — aceeași aromă și gust sublim. Mereu aceeași. S-a fumat. Cu atît mai mare e bucuria cînd un Bertolucci sau Woody Allen sparg oboseala și sassistea nocturnă, aducîndu-ne aminte că filmul, mai abilitat decît alte arte, produce catharsis și stimulează gîndirea, raportarea individuală la realitate, judecata.

Ceea ce reușește și Memorialul durerii, parțial alb-negru. După suita de cărți cu memorii din închisorile comuniste (unele excepționale și sub raport literar, nu numai istoric și psihologic) de la Belu Silber la N. Steinhardt, și de la Ion Ioanid la Paul Goma, Lena Constante, Max Bănuș, după mărturiile din revista «Memoria» a lui Banu Rădulescu — serialul prezentat de televiziune e inevitabil mai sărac, mai «artistic», mai jucat, iar tenta lui religioasă e cam prea apăsătoare, deși rațiunea acestei ostentații ne e clară: filmul nu trebuie să incite la răzbuună spunînd adevărul despre cruzimea criminală a regimului comunist și despre victimele lui, despre circumstanțele care scot la iveală partea abjectă din unii oameni

de a patra mineriade populația a continuat să se îmbăieze, să spele rufe și să pună murături chiar în timp ce se băteau lupte de stradă, explodau petardele și scutierii se înfruntau cu minerii la cîteva sute de metri de blocul nostru.

Doar cînd Gelu Voican-Voiculescu și-a făcut dezvăluirile senzaționale, apa a pufnit deodată cu forță și mi-am închipuit soții chemîndu-și consoartele din bucătărie și băi, bebelușii scoși din cadă cu clăbucul pe ei, vasele rămase nespălate în chiuvetă și florile din balcon — neudate. La reluarea interviului cu demisionatul prim-ministru, apa de-abia mai fîrîia, iar la conferința de presă a domnului Iliescu, după primele minute s-a oprit de tot cu un ghiorăit prelung. Și cît sperasem! În schimb, la serial, în ciuda scepticismului meu, tot am izbutit să umplu cîteva sticle.

Ce se înțelege de aici? Că interesul pentru politică e în scădere iar nevoia de ficțiune evazionistă crește? Că lumea se apără de disconfortul psihic, de enervarea de a nu mai putea discerne minciuna de adevăr în lupta pentru putere, preferînd să se spele pe cap și pe mîini și că dă prioritate conservelor pentru iarnă în detrimentul informării, oricum incomplete și tendențioase, oferite de T.V.R.?

Hidroindicatorul meu îmi furnizează diverse informații și interpretări, măsurabile în litri și metri cubi: preocuparea pentru mineriada din iunie '90, spre deosebire de cea din septembrie '91, pasiunea pentru înfruntările sportive și scăderea interesului pentru cele politice, fără fair-play, lipsa totală de interes pentru divertismente, fiindcă sînt așa cum sînt, de parcă umorul proverbial al românului realizator de asemenea emisiuni s-ar fi dus pe apa simbetei o dată cu libertatea de expresie. Mai nou, nu ne mai ducem cu ei pe programul doi și nici pe trei, la francezi, fiindcă sîntem ocupați să ne cîștigăm existența și să ne îngrijim cum putem familiile, pe lista de prioritate a supraviețuirii emisiunile T.V. coborînd tot mai jos. Pot să afirm asta cel puțin pentru bucureștenii de pe conducta mea cu presiune scăzută. Sincer, îmi pare rău. Că doar cu speranța apei de ploaie...

și despre capacitatea de rezistență a fragilei ființe umane care își găsește în fraternitate un scop pentru a supraviețui.

Faptul că se dă pe post un asemenea serial clar anticomunist tocmai în zilele cînd PSM și PCR se reorganizează și se pregătesc de competiție electorală e un lucru foarte bun. Ca și faptul că se arată cu documente de arhivă ce înseamnă o justiție aservită puterii, un proces înscenat cu mărturii smulșe sub tortură și pînă unde se poate ajunge fie din fanatism în slujba unor utopii, fie din frică, interes și prostie. Generațiile care n-au simțit pe pielea lor decît frigul și foamea din marele lagăr care devenise întreaga țară trebuie să aflu de la deținutii politici supraviețuitori și altă față criminală a comunismului: zidurile, grațiile, beciurile și pietrele de la Jilava, Pitești, Sighet, Oradea vorbesc despre tragediile consumate acolo, despre martirizarea unor nevinovați, victime ale istoriei, se zice, de fapt victime ale unor oameni cu nume, prenume și chip.

Fiindcă tortionarii la pensie sînt bine mersi în casele lor confortabile, nici o justiție imanentă nu i-a pedepsit și nici mustrări de conștiință nu au. Vor să fie lăsați în pace. Le e scîrbă de cei care scormonesc acum trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat, în loc să muncească; se consideră oameni cinstiți și stimabili, n-au nimic a-și reproșa. În fața unor asemenea exemplare umane se trece de limita indignării, vorba cuiva, în perplexitate, iar sistemul care i-a produs și le-a dat puteri de viață și de moarte apare definitiv condamnat. Într-un film de ficțiune, personaje ca Drăghici, Nicolski sau Țurcanu ar apărea schematic, negativii realismului socialist întors pe dos, tot așa cum neverosimile ar părea destinele extraordinare povestite de Ion Ioanid în **Închisoarea noastră cea de toate zilele**, cele două volume apărute pînă acum.

Realizatorii filmului aduc în discuție problema etică a iertării christice, dar chiar memoria peliculei e neiertătoare, și învie sub mereu alți ochi, cu forța unui rechizitoriu.

Între serialele frivole pentru spălat creierii și stupid obsedantele reclame, **Memorialul durerii** obligă la introspecție gravă.

CU OCHIUL LIBER